

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijске Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ODKRITA VLOGA ITALIJE

Ljubljana, 20 junija 1938. — (Agis). Mednarodna vojna na španskih tleh že drugo leto drži v napetosti vso Evropo in ves svet. Izprva nejasnih državljanskih homati, ki so se pričele nekako pred dvemi leti, so se kmalu izcimile iz njih nevarnosti, ki so grozile porušiti že itak trhli mir v Evropi. Ta nevarnost je postajala vedno večja, zlati z ozirom na dejstvo, da so pričele posamezne države z večjo ali manjšo vnemo posegati v to državljansko vojno, pomagati z vojaštvom in orožjem eno ali drugo vojskovojočo se stranko itd.

Od vseh držav, ki so najbolj odkrito nastopale v tej vojni in ki so se smatrali zainteresirane zlasti pri izidu te vojne, je bila gotovo Italija med prvimi. Tega tudi od vsega početka več ali manj ni prikrivala. To nam je lahko tudi razumljivo. Kot država, ki se je do skrajnosti oborožila in vzgojila svoje ljudstvo v vojnem duhu, stremeca po zunanjem moči in novih pridobitvah, si je zlasti hotela zagotoviti nadmoč na morjih, ki jo obkrožajo, je moralata tak kot je, popolnoma enostavno zaigrati edino to politiko, od katere se zaveda, da je odvisna tudi, in pred vsem, njen moč in moč njeni notranje ureditve. Geslo protikomunistične borbe in komunistične nevarnosti, ji je služilo pri tem kot dobrodošlo, in o tem niti ni potreba zgubliti besedi. Tes ta njen položaj in neno stališče, je takoj spočetka zahtevalo jasnosti in odkritosti, kar se je zlasti pokazalo pri popolnem brezskrbnem in na vse drugo neozirajočem se podpiranju nasprotnikov zakonite španske vlade, v zvezi z Nemčijo, z orožjem in zlasti s številnim vojaštvom. S tem si je Italija že takoj v začetku jasno postavila kot cilj te vojne zmago generala Franka, ki jo smatra kot edino koristno za njene interese.

V tragični razvoju španske vojne z vsemi njenimi okolnostmi, je kmalu posegla evropska mednarodna politika, ki je znašla, da prikrije predvsem svojo nemoč, a da se opraviči pred pošteno mednarodno javnostjo, nekak obliž, ki ga je krstila z nevmešavanjem. Ne bi se hoteli spuščati v to vprašanje, a trdimo lahko, da je Španiji ravno vsled tega »nevmešavanja« bilo pribadejanih največ krvic. Politika nevmešavanja, vsaj, taka kakor si jo je predstavljala pošten evropski človek, tu sploh ni prišla v poštev in je v tem slučaju zgrešila popolnoma svoj cilj.

V tem so pa nastopali še drugi momenti, ki so imeli neposredno zvezo z vojno v Španiji, to so zlasti pogajanja med Italijo in Anglijo, ki so imela uspeh, kolikor se to sedaj že lahko imenuje uspeh, v tem da se je sklenila prijateljska pogodba, ki pa naj bi stopila v veljavo šele pod določenimi pogoji. Najvažnejša pogoja, od katerih je odvisna uresničitev te pogodbe, sta bila, kadar je znano, na strani Italije umik prostovoljev iz Španije, čemur bi sledilo, kot drugi pogoj na strani Anglije, priznanje zasedbe Abesinije. Od časa, ko je bila sklenjena ta pogodba, je minilo že precej časa in se do zadnjih dni o njej sploh ni govorilo. Nenadoma pa slišimo poročila, da je Italija predlagala Angliju spremembu pogodbe za stopanje v veljavo te pogodbe in sicer pogoja, ki bi ga morala kot prva izvršiti Italija, t. j. umakniti iz Španije svoje vojake. Zanimivo je pri tem, dejstvo, da je Italija predlagala to spremembu, ker želi da ta sporazum med njo in Anglijo čimprej stopi v moč. Italijanski zunanj minister Ciano je namreč angleškemu poslaniku izjavil, da želi Italija spremembu glavne klavzule te pogodbe, ker je stopanje sporazuma v moč onemogočeno vse dotlej, dokler se ne umaknejo iz Španije italijanski dobrovoljci. Italijanski zunanj minister je še dodal, da Italija tega ne more izpolniti pod sedanjimi okoliščinami. Okoliščine pa, ki Italiji onemogočajo izpolnitve so predvsem te, da je general Franjo še daleč od zmage, ki so jo smatrali ob času sklepanja pogodbe kot najbližjo. Pou-

Budućnost Trsta i njegova uloga

„Times“ o razvitku Trsta i njegovo ulozi nakon Anschlussa

Prema zagrebačkom »Obzoru« donosimo ovaj članak iz »Timesa« o Trstu, kojega je posao »Times« njegov trščanski dopisnik:

»Pučanstvo Trsta očekivalo je s razumljivim uzbudjenjem rezultat berlinskih trgovčkih pregovora izmedju Italije i Njemačke obzirom na prometne veze s Austrijom, od kogih trščanska luka u velikoj mjeri živi. Habsburgovci su izgradili trščansku luku, da bi služila Austriji, te ona jedino njoj služeći može živjeti. Prema je talijanska luka, Trst se ne može nikada nadati, da će privući talijansku trgovinu, osim za vlastite potrebe kao i za potrebe svoje okolice. Postoje danas dvije struje javnog mišljenja u Trstu o budućnosti grada. Stari Trščani, koji se sjećaju predratnih vremena, pesimistički su raspolaženi. Oni misle s gledišta trgovčkega napretka. Trst je prije rata bilo tržište, koje je kupovalo kavu, pamuk i drugo za cijelu Dvojnu monarhiju, te se bogatilo trgovinom. Sada je Trstu oduzeto njegovo zaledje i njegova se trgovina sastoji u glavnom kao tranzitnog mesta, od čega može biti malo koristi.

Službeni krugovi i oni drugi, koji su došli posom u Trst nakon rata, misle drugačije. Oni smatraju Trst predstavom talijanskog, koja se održala i koja će uz pomoć fašističkog režima tako i nastaviti štograd se dogodilo. Ima znatnih razloga, koji nakon dolaska fašizma na vlast podržavaju ovo mišljenje. U Trstu je potrošeno novaca i grad ne pokazuje znakovje opadanja. To potvrđuje gradnja novih zgrada i otvaranje novih poduzeća. Ulice su žive, a restauranci i kinematografi dobro posjećeni. 1912 ušlo je u trščansku luku ukupno 12.614 ladja s 4,591.000 tona. Prošle godine ušlo je u trščansku luku 20.021 brodova s 5,877.000 tona. Ima doduše znatni broj malih obalnih brodova i promet donosi manje koristi gradu, no navedene brojke pokazuju, da luka opravdava svoj opstanak.

Pod fašističkim režimom trščanska se luka znatno razvila, da li će milijuni lira, koji su uloženi u trščansku luku, donijeti koristi ili su bili beskorisna spekulacija. Misli se, da njemačka vlasta, namjerava razviti Beč kao unutrašnji, kopneni luku i učiniti je velikim trgovčkim centrom za cijelu jugoistočnu Evropu. Dovršenje kanala Rajna-Dunav treba biti baza tog plana. Cijela će trgovina Austrije biti naravno upućena tim pravcem te prevoz u i iz Beča i Mediterana biti će jeftiniji vodom, čak dugim putem kroz Sjeverno more i Gibraltar, nego željeznicom preko planina u Trst.

Tako vele pesimisti i ostaju skeptični. Drugi krugovi medutim rezoniraju,

da će brzina u prevozu biti uvijek faktor, s kojim će se morati računati, te da će za neke vrste robe, koje se kvare, biti povoljniji brži put željeznicom. Počasnu se takodjer nade u daljni razvitak industrije u Štajerskoj, koja je isto tako bliza željeznicom Trstu, kao što je Dunav. Daljnji je temelj optimizmu u novom prijateljstvu izmedju Italije Jugoslavije. Optimisti ističu, da Trst ne ovisi samo od svoje trgovine.

Brodogradilišta u Trstu i u obližnjem Trščiu postaju sve važnija. Trst je postao takodjer važan centar za rafiniranje petroleja. Danas ima od prilike 60 tisuća osoba, koje su namještene u industriji Trsta i njegove okolice. Važnost će industrije u Trstu sigurno biti veća, kad će se moći iskoriscivati vodena energija iz velike doline Soče. Blizina granica govori doduše protiv ovih predpostavki, no stanovita je količina energije iz ovog plana, koji obuhvača šest velikih hidroelektričnih stanica, sigurne namijenjene za razvitak industrije u Trstu i njegovoj okolici.

Postoji bojazan, da bi Nijemci mogli osnovati vlastite banke, trgovacke i parobrodarske kuće u Trstu kao uvjet, da se služe trščanskem luka za južne pokrajine proširenog Reicha. Opasnost u tom pravcu nije zanemarena ni u Trstu ni u Rimu. Jaka njemačka kolonija značila bi vjerojatno osnutak mreže aktivnih fašističkih organizacija u Trstu, što bi neizbjegivo dovelo s vremenom do razvijanja nacionalističke propagande. Njemački se naravno još uvijek mnogo govori u Trstu, a austrijska je granica udaljena manje od 70 milja. Nije bez značenja, da je ministar prosvjetne Bottai posjetio prije nekoliko tjedana Trst i najavio vladinu namjeru, da osnuje uz već postojeći fakultet trgovčkih znanosti, fakultete za pravo i politiku. Trščanske su novine naglasile, da ta odluka ima odredjenu političku važnost, te je Trst potpisčen, da je bedem talijanske kulture.

Premda neki slojevi gradjanstva, posebno Židovi promatraju sa znatnom bojaznjom mogućnost njemačke političke infiltracije u Trstu, to ipak energičniji fašistički element gleda s pouzdanjem u budućnost. Fašistički govornici ističu, da je Trst za vrijeme austrijske uprave, premda umjetna tvorevina, sačuvana u znatnoj mjeri od stranih elemenata, razvila vlastitom voljom jak talijanski karakter i uspješno se je odupirala utjecaju i Nijemaca i Slavena. Vitalnost talijanske svijesti, koja je sada snažno podržavana od rimske vlade, bit će kadra, kako osjećaju ti elementi, da se odupre svakom pritisku izvana i da sačuva Trst kao jedan od dragulja u talijanskoj kruni.

ZAHTEVI NIJEMACA U MADŽARSKOJ

Do Anschlussa u njemačkoj službenoj štampi čulo se vrlo malo o stanju Nijemaca u Madžarskoj. Tu i tamo pojavljivale su se viesti i članci, u kojima se žalilo na kulturno ugnjetavanje manjine u Madžarskoj, ali su to bile usamljene opjave. Danas njemačka štampa poklanja Nijemcima u Madžarskoj veliku pažnju i proučava detaljno prilike, u kojima živi njemačka manjina. A. F. Christian Wirthoven posjećuje njemačke općine u Madžarskoj i sastavlja o njima svoje statistike. »Neue Heimatblätter« donose Wirthov novi članak prema kojem u Madžarskoj postoji 325 općina s njemačkom manjinom. Wirthoven je do sada posjetio od prvih 123 i od drugih 28 i utvrdio da u tim općinama živi 325.000 Nijemaca, dokle za 100.000 više, nego što je nabrojila madžarska službena statistika. Wirthoven ne računa Židove medju Nijemce i misli, da u Madžarskoj živi pre-

ko 700.000 Nijemaca, odnosno za 200.000 duša više, nego što navodi madžarska statistika. Prema njemu dakle, u Madžarskoj živi toliko Nijemaca koliko je Madžara u Češkoslovačkoj. Nijemci u Madžarskoj traže ukidanje mješovitih manjinskih škola sa djelomičnom nastavom na jeziku manjine, nadalje traže njemačke srednje škole kojih sada nema, stručne škole, preparandije, kulturno i političko udruživanje.

ZAHTEV SLAVONSKIH NIJEMACA

Zagrebačka »Slobodna štampa« javlja da je jedna deputacija Nijemaca iz Slavonije i Srijema posjetila djekovačkog biskupa Akšamovića i zatražila od njega da u onim mjestima biskupije gdje žive Nijemci, zamijeni svećenika sa njemačkim svećenicima tj. da oni koji po narodnosti ne pripadaju njemačkim manjinama kod nas, ne mogu biti njihovi dušobrižnici.

Dariti moramo namreč, da se je pogodba sklepala v času, ko je general Franco ob silnem sunku prodrl globoko v republikansko ozemlje in je kazalo, da je moč republikanske armade strta. Zanimivo je pri tem, da se Italija sklicuje na to, da je primorana obdržati dobrovoljce v Španiji radi zadržanja Francije, ki da je kruto kršila pogodbo o nevmešavanju s tem, da je podpirala špansko republikansko armado. Poudariti moramo to mimogrede, da je nevme-

šavanje francosko delo in da je Francija prva pričela zastopati to politiko z vso vno.

Kakor smo že zgoraj ugotovili, je Italija ves čas v državljanski vojni igrala odkrito vlogo, in o njenem stališču do razmer v Španiji ni mogel nihče dvomiti. Zlasti pa je potrdila iasnost svoje politike v tem oziru s tem novim korakom, ko smatra umik prostovoljcev za možen šele tedaj, ko bo dosežena zmaga generala Franka. Ta po-

Širite ovaj naš jedini list. — Šaljite redovito pretplatu, jer time vršite svoju dužnost, a ujedno pomagate i našu štampu koja se bori za naša prava — naša ovdje i naše braće u Julijskoj Krajini.

TRI GODINE VLADE
dra MILANA STOJADINOVICA

MINISTAR PRETSJEDNIK
DR. STOJADINOVIC

Na dan 24. juna 1938 navršava se tri godine od kako je na upravu zemlje došla vlasta g. dr. Milana Stojadinovića. Uzlači toga dana u svoju četvrtu godinu rada za dobro države i naroda, vlasta g. dr. Stojadinovića slavi svoji trogodišnji jubilej sa puno ponosa da je ona prva jugoslovenska vlasta, od Oslobodjenja 1918 do danas, koja je na upravi zemlje, eto, već puno tri godine. Ona osim toga može da se ponosi time, da je prva jugoslovenska vlasta koja je više od svih ranijih vlada ostvarila od onog što je obećala kada je stupila na dužnost. Ona dakle ne slavi samo, za naše prilike, dugi dio vremena postojanja na upravi zemlje, već mnogo više: ona slavi svoja velika djela, ostvarena u svima granama našeg javnog života i privredne djelatnosti, djela priznata od svih Ništa nije pogriješnije od želje biti na vlasti radi vlasti. To nam najbolje dokazuje baš sam rad vlaste g. dr. Stojadinovića kroz ove tri godine. Kad god se ekrenemo, u bilo koje ministarstvo zavirimo, svuda ćemo naći na daju, davno prizeljkovanu kod naroda, koja se po prvi put ostvaruju tek pod vlastom g. dr. M. Stojadinovića i, ako su ih ranije vlade pokušavale da ostvare, ali u tome nisu imale uspjeha. Prema tome, nije dovoljno samo biti na vlasti. Od jedne vlade traži se mnogo više: traže se djela. Tih djela dala je vlasta g. dr. Stojadinovića u tolikom obilju, da nije moguće ovde ih sve pobojati. Mogu se istaći samo najvažnija, i ona će pokazati svakome ko ma i malo razume politički da misli, da je vlasta g. dr. Stojadinovića ujedila u svima granama javne djelatnosti više od ma koje ranije vlade a u nekim granama više od ma što su uradile sve ranije vlade zajedno.

To je smisao proslave trogodišnjice vlade g. dr. Stojadinovića: slaviti uspjeh u radu na dobro svih nas.

Farinacci o kruhu i pecivu

»Prager Presse« donosi iz Rima vijest, da je bio generalni tajnik i današnji senator Farinacci, u listu »Regime Fascista« zatražio, da se u buduće ukine bijelo pecivo. Njegova upotreba danas samo razdražuje siromašno stanovništvo, koje je nezadovoljno s mješanim kruhom, što ga mora trošiti. Farinacci nadalje tumači loši kvalitet novog kruha s 20 posto kukuruza ili riže, nesposobnošću ili pomanjkanjem volje pekara.

MINISTAR ALFIERI U JUŽNOM TIROLU

Iza Staracea i prijestolonaslednika, posjetio je sada Južni Tirol i ministar prosvjetne (propagande) Alfieri. On je održao dug govor u kojem je podukao da su Južnotirolici (Nijemci) vjerni Italiji i da je njihova sudbina za vječna vremena u zajednici s talijanskim narodom s ove strane Brennera.

govi, morda tih, se je gotovo stavljal ob času pogajanj z Anglijo zlasti, ker se je takrat smatralo, da je skorašnja zmaga generala Franka zagotovljena. To jasno stališče Italije bo brez dvoma prisililo tudi druge države, zlasti pa Anglijo do tega, da se točno in jasno izjavijo pred javnostjo o tem, kaj hočejo in kakšno je njih stališče do dogodkov v Španiji, s čemer bi bil napravljen konec sleponišenju v tem vprašanju.

„PICCOLOVO“ ZAUZIMANJE ZA SUDETSKE NIJEMCE

Tršćanski »il Piccolo dela Sera« donosi rezultat izbora u Čehoslovačkoj i govori Rudolfa Hessa osvrte se na pisanje »Observera« i kaže, da se varaju oni, koji misle, da do opteg konfliktu neće doći u Evropi do 1940 godine, jer je situacija isto tako opasna kao u ljetu 1914 godine. Ovo se stanje može razviti isto onako, kao što se razvilo i ono, kad je jedna iskra zapalila Evropu 1914 godine. Situacija se u Čehoslovačkoj nije ni najmanje poboljšala i oni, koji trude obratno, samo su žive poluslužbenih laži. Danas su završeni izbori, ali problem sudetskih Nijemaca ulazi sada u odlučnu fazu. Čehoslovačka bi radije baciла svijet u kao rizika, nego li da dopusti rekonstrukciju države na temelju federalnog sustava poput Švicarske. U cijelosti se Čehoslovačkoj grozničavo spremaju na rat. Govor se i o produljenju vojničkog roka na tri godine, a cilj je stvarno ovome, da se na vojnu dužnost pozove veći broj sudetskih Nijemaca koji bi tako bili pod nadzorom. Ovaj izazov ne može ostati bez reakcije sa strane Njemačke. Ništa ne može promijeniti srž pitanja. Ili će se Čehoslovačka odreći saveza s Moskvom, ili će morati dopustiti sudetskim Nijemcima, da se sjedine sa 75 milijuna svojih sunarodnjaka i stvore još veći Reich. Trećeg izlaza nema. Cilj engleske politike mora biti, da se jasno dade na znanje pod svaku cijenu, da se engleski narod i država neće upuštati u rat radi prevlasti Čeha i Slovaka, kako je to bilo odredjeno zasljepljenoj politici Versaillesa. Ako uspije otkloniti rat u Čehoslovačkoj ovog ljeta, možda će biti mir u svijetu sačuvan za cijelu jednu generaciju.

Mi bi, mjesto drugog komentara, posjetili tršćanski »Piccolo« na ovo:

Sudetski Nijemci imaju 70 poslanika u parlamentu i 36 senatora u Senatu, 423.000 (od 446.000) njemačke đicee u ČSR pođalo je god. 1930 svoje škole. Nijemci imaju osim dovoljnog broja njemačkih srednjih škola, još i njemačko sveučilište u Pragu sa još 4 visoke škole. U krajnjima gdje ima samo iznad 20 posto Nijemaca, uredovni jezik je i njemački, a da ne spominjemo bezbroj njemačkih novina, revija, knjiga itd.

Francuska

i politički emigranti

U Francuskoj je izšao zakon po kojem moraju svi nepočudni stranci da napuste zemlju. U Francuskoj štampi se vodi već duže vremena polemika o tom zakonu, jer desničari hoće da se te mjerne protegnu na sve političke bjege i da se istjeraju iz Francuske narocito talijanski i njemački emigranti anti fašisti, dok ljevičarska štampa traži da se taj zakon primjeni samo na provokatore, kriminalne tipove i nepolitičke emigrante. Sada je ministar unutrašnjih poslova Albert Sarraut izjavio da se najnovija uredba o izbjeglicama ne odnosi na lica koja u Francuskoj traže azil iz političkih razloga. Naprotiv, prema njima će Francuska i u buduće zadрžati svoju tradicionalnu blagonačlonošć. Cilj najnovije uredbe je taj, da se baš te političke izbjeglice zaštite od posljedica koje bi bile neminoane ako bi se isto gospodarstvo ukazivalo i kriminalnim emigrantima.

U tom duhu je govorio i ministar mornarice Campinchi prigodom otkrivanja spomenika poginulim ratnicima Židovima kod Verduna. Ministar Campinchi je, izmedju ostaloga, kazao:

»Francuska revolucija objavila je da o ljudima treba suditi ne po krvi koja u njihovim žilama teče već po njihovo umnoj i moralnoj vrijednosti. Tu veliku misao republika je primila u nasljedje. Ona neće dozvoliti da ta misao bude proganjana. Francuska nije zatvoreno društvo. Njeno ogradije mora biti gospodravljivo, inače ne bi bila Francuska. Mi nismo od onih koji izgode i osudjuju ljude zato što su im predci rodjeni izvan naše granice. Mi ne stvaramo medju rasama smješnu hijerarhiju. Mi ne vjerujemo da neki narod treba da bude podcijenjen i da drugi treba da isčešne. Mi mislimo da čovječji stvor ima pravo da živi slobodno, ma kakav bio oblik njegovog lica ili boja njegove kože. Mi ne vjerujemo u narode proklete, prezrene ili niže, već samo u čovječanstvo, slobodno, dostojanstveno i poštovanu. Taj ideal ostao je naš ideal i mi ne ćemo gubiti nadu, jer historija strpljivo očekuje da to postane ideal cijelog svijeta.«

OVAJ NAŠ LIST

bori se s mnogim poteškoćama koje su većini čitatelja dobro poznate.

Ali izmedju svih tih poteškoća ima jedna koju možemo sami prebrodit, jer zavisi jedino od nas. To su poteškoće materijalne naravi.

Ne molimo milostinju, već tražimo jedino to da svaki preplatnik vrši svoju dužnost plaćajući redovito list. Kada bi svaki preplatnik izvršio svoju dužnost prema listu, mogli bi se u ovim teškim vremenima mnogo lakše suprotstaviti i ostalim poteškoćama.

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

ŠKOLA U SV. NEDILJI KOD VIŽINADE

POSVEĆENA LEGIONARU KATARINCIĆU

Pula, 18. jun 1938. — Prošlog četvrtka je održana velika svečanost u Sv. Nedilji kod Vižinade. Tamošnja škola je toga dana preuzele ime jednog seljaka iz Sv. Nedilje, Katarinčića, koji je pao kod Torose u Španiji kao talijanski legionar.

U Sv. Nedilji je toga dana došao federalni sekretar Somariva, kao i više fašista u uniformi iz Kaštelira i Vižinade s načelnikom Vižinade. Postrojenjem fašistima pred školom održao je najprije govor mjesni sekretar fašista koji je istakao talijanstvo seljaka iz Sv. Nedilje i Kaštelira koji da su se i prije rata odgajali u Leginoj školi i da su se stopostotno borili za Italiju, a sada da se bore za autarhiju. Ujedno je spomenuto kako su ta mala sela i poslije rata izdržala teške nacionalne borbe, a u Abesiniju i Španiju da su pohrili na prvi poziv. Iza njega je govorio upravitelj škole Vidović koji je istakao ponos učenika te škole što je u tim klupama sedio i legionar Katarinčić i obećao je da će se u njegovom duhu odgajati i sadašnja generacija. Iza toga je otvorena spomen ploča na školi, koj glasi:

Put junačke vatre — Enrico Cattarini — legionar u zemlji Španjolskoj — položio je svoj mladi život — za stvar fašizma — nosioca civilizacije — u svijetu — Tortosa, 19. marta XVI.

Iza toga je govorio federalni sekretar, koji je proglašio da škola nosi ime legionara Katarinčića, a poslije je otvoren ploči i na rođoj kući Katarinčića. Zatim su ispred ploče defilirali fašisti uz muziku.

Zabava u Pomeru

Pula, 18. jun 1938. — Ovih dana je održana u Pomeru velika školska svečanost na koju je došao i školski nadzornik kao i još neki fašisti iz Pule. Zabavu su održali s tombolom kako bi od prihoda nabavili za siromašniju školsku djecu uniforme balića i mlađih Talijanka, a i radio za školu. Darove za tu tombolu moralu su dati svrtrgovci i oni koji na bilo koji način ovise od vlasti.

Podizanje mina

Pula, jun 1938 — Pred puljskom lukom se ovih dana sakupljaju morske mine. Pomorska oblast je izdala naredbu prema kojoj ne smiju brodovi plaviti u određenoj zoni, a ni kupači se ne smiju približiti. Mine traže posebni brodovi s roniocima i proizvode eksplozije tih mina koje se nadaleko čuju. — Te mine potječu od početka abesinskog rata kada je puljska luka bila minirana ko što smo o tome svojedobno bil opširno javili.

Babindub prekršten

Zadar, jun 1938 — Babindub na jugo-s-talijanskoj granici kod Zadra prekršten je ovih dana i dobio je ime »Madonna della Rovere«. Prikazujući i opravdavajući to »krštenje« ovdašnji »San Marco« iznosi ne dookaze kako se i u povijesti uvijek taj kraj zvao »Madonna della Rovere« i da su tek kasnije seljaci Hrvati deformirali to ime u Babindub. Nadalje kaže da je to jedino mjesto u Italiji koje nije bilo do sada prekršteno, tj. kojemu da nije povraćen njegov nekadanji talijanski oblik kojega su bili seljaci Hrvati deformirali.

»GIUSTIZIA E LIBRETA« O FRANCUSKOJ KNJIZI DR. L. ČERMELJA

Pariška »Giustizia e Libertà« piše o francuskoj knjizi dr. Lava Čermelja — »La minorité slave en Italie« — koja je izšla ove godine u Ljubljani u izdanju »Lige društava za Ligu Naroda«. Uz opširan prikaz i citiranje nekih važnijih poglavljia, »Giustizia e Libertà« kaže izmedju ostaloga da ta Čermeljeva knjiga prestavlja najpotpuniju i najdublju studiju o tom problemu. U kratkim poglavljima, kaže se u prikazu, razmatra se, sa dokazima, sav kulturni, socijalni i religiozni život Slavena u Julijskoj Krajini. Ali to nije samo politički prikaz, već je tu proučen sav komplikirani sistem primjenjen u Julijskoj Krajini i analiziran u detalje sa svim moralnim i intelektualnim posljedicama.

Po tome ta knjiga prelazi okvir slavenskog nacionalizma i dobiva jedan općevječanski karakter.

Smrt pod »litorinom«

Pula, jun 1938 — 18. o. mj. je motorni vlak takozvana »litorina«, koji saobraća između Trsta i Pule pogazila kod Pule 46 godišnju Lucu Krančić pok. Jakova iz Žmilja. Vlak ju je na mjestu usmratio

Usoda naših deklet

Milan, 17. junija. »La voce degli italiani« prinaša: Dvajsetšestletna služkinja Rozalija Hribar od Tomaža, ki služi v Milanu v ulici Pietro Cossa, je šla o biskat svojo komaj petnaestletno sestro, ki služi v istem mestu v ulici Sidioli. Ker se je mlađa sestra pritožila starejši zaradi surovega ravnanje s strani gospodinje, je prišlo do prereka med Rozalijo in gospodinjo. Le ta je dejansko napadla Rozalijo in jo hotela okloputi. Rozalija, ki je stala na balkonu se je umaknila pred razjarjeno gospodinjo njene sestre in pri tem padla z balkona na dvorišče, kjer so je pobrali drugi stanovalci in prepeljali v bolnico, kjer so ugotovili, da si je zlomila kolk in spodno čeljust ter izbilja več zob. Verjetno pa je zadobila tudi težke notranje poškodbe.

Pitanje kruha u Puli

Pula, jun 1938. — Već petnaestak dana donosi »Corriere istriano« članek o kruhu. Uz savjete pekarima kako da peku dobar kruh od novog miješanog brašna, donosi i formule po kojima da se taj kruh mijesi. Već su pale i prve kazne zato što su neki pekari dali slabiji kruh nego što bi bili mogli da daju, jer da se nijesu držali uputa kako treba mijesiti, koliko kvasca treba staviti kada i kako treba taj novi kruh peći. Kao prvi su kažnjeni zatvaranjem pekarne za tri dana škulim Vice, Flego Anton i Dekleva Alojz.

Osudeni kradljivci volova

Pula, jun 1938 — Mesar Felice Gržetić iz Pazina i Jure Načinović i Josip Fattori (?) iz okolice Pazina odgovarali su ovih dana pred sudom radi toga što su krali volove i bili jataci kradljivaca volova po Istri i prodavači tih ukradjenih volova. Oni bi za ukradene volove falsificirali marvenu putnicu i udarali tim volovima krivotvoren žig, pa ih tada na sajmovima prodavali. Gržetić je osudjen na 6 godina, 4 mjeseca i 15 dana zatvora i 3000 lira globe, Fattori na 4 godine, 3 mjeseca i 2000 lira globe, a Načinović na 18 mjeseci zatvora i 1800 lira globe.

Ratnici u Pazinu

Pazin, jun 1938 — U Pazinu je bio u nedjelju 12. o. mj. sastanak takozvanih ratnika, t.j. onih koji su se borili u Africi i u Španiji. Bilo je prisutno oko 200 ratnika. Grad je bio sav u zastavama. Za počasne članove društva upisani su oni Pazinci koji su poginuli u Africi ili u Španiji, i to: Ujčić, Dobrila, Galvani, Pužar i Valković. Na sastanku su govorili, kaže talijanska štampa, i ratnici seljaci iz okolice, tj. Hrvati, koji da su plamenim riječima izrazili vjernost Italiji, duceu i kralju i cesaru. — Iza toga su svi »combattenti« dobili besplatni ručak.

NOVA UPRAVA »DRUŠTVA PRIJATELJA TALIJANSKE KNJIGE« U ZAGREBU

19. o. mj. je u Zagrebu održana prva godišnja glavna skupština »Društva prijatelja talijanske knjige« na kojoj je predsjednik Kerubin Šegvić održao duži govor o kulturnim vezama Hrvata i Talijana. Potužilo se i na to što se u srednjim školama uči francuski namjesto talijanskog koji da je prirodni jezik našega saobraćaja s romanskim svijetom. Na koncu je izabrana nova uprava u koju su ušla ova gospoda:

Predsjednik: prof. don Kerubin Šegvić, potpredsjednik: Čiril Čudina, odbornici: Dr. Josip Berović, Ing. prof. Rajmund Fantoni, Dr. Jerko Iljadica, Dr. Karlo Lukšić, Prijatelj Stjepan, Raic Vlaho.

Nadzorni odbor: Pročelnik dr. Branko Pliverić, članovi: Leonardo Grivičić, dr. Baldo Dukić

Časni sud: Dr. Pavao Berkeš, dr. prof. Mirko Deanović, prof. dr. Fran Barac, prof. dr. Skorić Vladimir, dr. prof. Artur Šnajder, dr. Branko Benzon.

Iza toga su radi zasluga za društvo jednoglasno izabrani počasni članovi: Giovanni Gobbi, konzul kraljevine Italije u Zagrebu i prof. Paolo Mix, lektor talijanskoga jezika na zagrebačkom sveučilištu.

Skupština je održana u prostorijama »Dalmatinske skupke«.

Nakon euharističkog kongresa u Budimpešti Češkoslovačku su posjetile mnoge ugledne ličnosti katoličkog svijeta. Pored kardinala Verdiera stiže u Prag i milanski nadbiskup-kardinal Fossati, ravnatelj lista »Osvartore Romano« grof Torre i dr.

Drobiz

— Trst — V Oderzu v Furlaniji so pred nekaj dnevi aretileri nekoga Francesco Mestrinera iz Trevisa. Po preizkavi na domu se je izkazalo, da so oblasti ujeli že dolgo iskanega tata cerkvenih dragocenosti in krone z oltarja v cerkvi pri sv. Justu v Trstu. Na sled so mu prišli po tem, ker je že delj časa prodajal zlato v kosih, in ker so se v bližnjih mestih pojavljale tativine po cerkvah. Aretileri Mestriner je bil preveden v Trst.

— Pula — U areni su počele kinematografske pretstave. Dosadašnjih godina predvijale su se u areni operne pretstave, ali izgleda da će se gradjani Pule morati zadovoljiti ove godine samo s filmovima.

— Trst — Ove godine će 18.000 djece Talijana iz inostranstva ljetovati u fašističkim kolonijama po raznim krajevima Italije. Štampa piše kako je to zasluga ministra vanjskih poslova Ciana i kako će se u tim kolonijama odgajati djeca u ljubavi za fašizam i za veličinu carstva. U te kolonije će doći djeca talijanskih državljanima iz Krka, iz Bosne i iz Dalmacije.

— Pula — U pujsku bolinicu su dovezeni rudari iz Krapanskog rudnika Ivan Blečić, Stanislav Skodrić i Aldo Bettini. Oni su nastradali na radu u Krapanskom rudniku. Morat će ostati oko mjesec dana u bolnici. Dan prije je dovezen Marko Martinčić s premljenom ključnom kosti.

Nema dana da se u tom rudniku ne dogodi kakova nesreća, jer se ne posvjećuje nikakova pažnja sigurnosnim mjerama.

— Pula — U novostvorenem naselju Arisia (Raša) kod Labina postavljen je župnik Umberto Pinelli iz Pule. Novi župnik ima 33 godine i neko vrijeme je bio tajnik porečko-puljskog biskupa Pederzoli.

— Pula — Zadobio je teže ozlijede 68 godišnji Jure Terlević iz okolice Vrsara. Ozlijedio se padom s volovskih kola. Prevezen je u pujsku bolnicu.

— Labin — Radnici u Krapanskom rudniku Agapito i Maiani zadobili su dosta teške ozlijede na radu i morali su biti prevezeni u Pulu u bolnicu gdje će ostati oko mjesec dana.

PREGLED DOGADAJA

Dr. M. STOJADINOVIC U ITALIJI

Ministar pretdsjednik i ministar vanjskih poslova g. dr. Stojadinović oputovao je u Italiju. U Veneciji sastao se sa talijanskim ministrom vanjskih poslova grofom Cianom. Put g. dra Stojadinovića je privatnog karaktera. G. dr. Stojadinović razgledati će moderne talijanske puteve i druge tehničke radeve u Sjevernoj Italiji.

Glavni urednik tršćanskog »Piccola« Mario Nordio u uvodnom članku naglašava da je sastanak dra Stojadinovića s grofom Cianom u Veneciji premda ima isključivo privatni, intimni karakter, opet omogućio dru Stojadinoviću i grofu Cianu da se i ovom prilikom pozabave razvojem političke situacije na Jadranu i u Podunavlju. Sa osobitim zadovoljstvom može se ustavoviti, da su Italija i Jugoslavija, veli Nordio, jedine dvije države koje su pri razvoju posljednjih dogadjaja u srednjoj Evropi ostale poštovane od one napetosti u uzajamnim odnosima koja u ovome času uznemiruje Evropu. Sporazum između ove dvije države svakako pretstavlja jedan mudri politički akt i pokazao je i ovom prilikom svu svoju historijsku zamaštost, jer Jugoslavija i Italija nijesu se možda nikad osjetile tako bliske a zbog mnogih razloga one su se združile da podaju u susret nepoznancama koje nosi budućnost. Osim političkih aktualnih pitanja vjerojatno su dr. Stojadinović i grof Ciano u medjusobnim razgovorima raspravili ovih dana razne mogućnosti za stoj jači razvoj ekonomskih i kulturnih veza između Italije i Jugoslavije.

PREDLOG ITALIJE ENGLESKOJ

o stupanju na snagu englesko-talijanskog sporazuma

Talijanska vlada je povela akciju kod engleske vlade u cilju da odmah stupi na snagu talijansko-engleski ugovor. Talijanski ministar vanjskih poslova grof Ciano izjavio je britanskom poklonsaru lordu Perthu, da bi Italija htjela promjeniti klauzulu ovoga pakta, prema kojoj pakt ne može stupiti na snagu tako dugo, dok se nisu povukli talijanski dobrovoljci iz Španjolske. Grof Ciano je izjavio, da Italija ne može ispuniti ovaj uvjet u sadašnjim okolnostima. Lord Perth je o tome obavijestio britansku vladu. Rimski krugovi napadaju u vezi s time Francusku, kojoj se predbacuje kršenje ugovora o neuplitanju i sabotiranje stupanja na snagu englesko-talijanskog ugovora. Mussolini je pri zaključivanju ovoga ugovora smatrao, da će general Franco već u proljeće pobijediti. Kako je ova pobjeda još i danas daleka, u rimskim krugovima se misli, da je Mussolini spremam promjeniti svoje držanje. On želi doznati od Engleske, uz koje je uvjete spremna da pakt stupi odmah na snagu.

Od trenutka kada bi englesko-talijanski pakt stupio na snagu, gradjanski rat u Španiji dobiva sasvim nov izgled. Treba napomenuti da ova činjenica nije u saglasnosti sa dosadašnjim tvrdnjima engleskih vojnih stručnjaka. Kao što je poznato, engleski vojni stručnici tvrdili su prije kratkog vremena, to jest u trenutku kad je počela posljednja ofenziva generala Franca, da će gradjanski rat u Španiji trajati još svega mjesec dana. Međutim, nepune dvije nedjelje poslije toga tvrdjenja, vojni stručnjaci su izmijenili gledište i izjavili da se gradjanski rat u Španiji ne može završiti prije idućeg proljeća.

Interes Talijana za izgradnju cesta u Jugoslaviji

U vezi sa gradnjom puteva u Jugoslaviji, talijanska gradjevinska industrija veoma se interesuje za program gradnje novih cesta u Jugoslaviji. Nekoliko talijanskih gradjevinskih firmi želilo bi, da naprave konzorciume sa jugoslovenskim firmama za gradnju novih cesta. Prema mišljenju Talijana, Jugosl. preduzeća nemaju još dovoljno iskustva u gradnji modernih cesta. Prema njima, najbolje bi bilo da se stvore konzorciumi između jugoslovenskih i njihovih firmi. U ovom slučaju Talijani bi dali sve tehničke instalacije potrebne za gradnju modernih cesta kao i stručno osoblje.

Najveća talijanska gradjevinska firma Puricelli koja je bila gravni izgrađivač cesta u Italiji interesuje se načito da dobije jedan veći posao na gradnji novih cesta u Jugoslaviji. Ta talijanska firma reflektira na gradnju cesta samo u tom slučaju, ako bi dobila objekte bar oko 500 km. Kako se saznaće nije isključena mogućnost, da ova firma uzme u rad cestu Zagreb - Beograd.

Talijanski legionari imali su od veljače 1937. do bitke na Ebru, koja je dovršena ovih dana ove gubitke: poginuli su 191 oficir i 1832 legionara, ranjeno 520 oficira i 6476 legionara, nestalo 6 oficira i 157 legionara. Palo je u ropstvo 3 oficira i 366 legionara.

MALE VIJESTI

Rimski dopisnik »Daily Telegraph« nalazi vrlo značajnim da Italija unatoč sadašnje napetosti između autoritativnih država i Sovjetske Rusije namjerava kupiti u Rusiji veću količinu pšenice.

*

»Jugoslavensko-talijanska komercijalna banka« imala bi se osnovati u Beogradu još krajem ove godine. Banka će imati svoje podružnice u svim većim centrima Jugoslavije.

*

Industrija motora u Rakovici vrši pokuse s teretnim automobilima talijanske tvrtke »Fiat«. Čini se, da će ova industrija aeroplanskih motora u Rakovici proširiti svoj rad i na proizvodnju teretnih automobila.

*

Talijanska kolonizacija u Libiji. Talijansko ministarstvo kolonija izradilo je plan, prema kojemu će 28. listopada ove godine biti najednom prevezeno u Libiju i tamo kolonizirano 15.000 talijanskih seljaka. Za ovu kolonizaciju sagradjeno je u pojedinim dijelovima Libije, naročito na obalama, oko 3000 kuća, tako, da će moći biti smješten toliki broj kolonista. Ove kuće moraju biti dovršene do 28. listopada, pa će toga dana krenuti iz napuljske luke preko 20 talijanskih trgovачkih brodova sa kolonistima.

*

Za lov spužvi na obali Istre dobio je koncesiju jugoslovenski državljanin Feliks Vukov iz Zlarina. On je i lani uz istarsku obalu uliovo 26.000 komada spužava.

*

Japanski car podario je Mussoliniu, grofu Cianu i još 28-rici talijanskih diplomata i državnika visoka japanska odlikovanja. Mussolini je odlikovan velikom lenom I. reda ordena Krizanteme.

*

Za sistem kontingentiranja uvoza iz Italije zalaže se neki privredni krugovi u Jugoslaviji. Kontingenti bi se dali samo za stanovite artikle, a ide se za tim, da se omogući što veći uvoz iz Italije.

*

Talijanski ratni brodovi polaze na Maltu. Jedno odjeljene talijanske ratne flote posjetit će u utorak Maltu. Talijanska ratna flota zadržat će se u La Valette do idućeg petka.

*

Talijanski prestolonasljednik Umberto sa suprugom princesom Marijom od Piemonta završić je svoj posjet južnome Tirolu.

*

Nov kovni novac u Italiji. Talijansko ministarstvo finansija odredilo je da se iskuju novi novci od 20 i 50 centesima, te od 1 i 2 lire. Za kovanje tog novca neće više biti upotrebljen nikl nego jedna nova smjesa, u kojoj će prevladavati čelik.

*

20 godišnji pomen streljanim čehoslovačkim vojnicima 1918. godine održan u Kragujevcu na vrlo svečan način. Prisutstvovali su čehoslov. general Viest, koji je došao iz Čehoslovačke, članovi čehoslovačkog poslanstva i predstavnici jugoslovensko-čehoslovačke Lige.

*

Italija kupuje pšenicu, pa je prošloga tjedna kupila u Australiji 30.000 tona pšenice, a pretprošloga tjedna 80.000 tona iz Australije i USA.

*

Tajni život d'Annunzia. Talijanski listovi saznavaju iz Verone, da je sin piesnika D'Annunzia prema odobrenju majke i u njeno ime podnio tužbu protiv Tomasa Antonina, koji je bio 30 godina tajnik Gabriela d'Annunzia i to zbog uvrede nanesene negovom ocu knjigom što ju je Antonini objavio pod naslovom »Tajni život d'Annunzia«.

*

Engleski državni podtajnik Butler saopćio je u Donjem domu, da su već sastavljenе grupe neutralnih promatrača za Španjolsku. Sjedište će im biti u Toulousi.

*

Zbog velikog otpora Kineza i poplavne Žute Rijeke japanska diplomacija poduzimljene preko vazalskih vlasti u Nankingu i Pekingu korake za sklapanje mira.

*

Na fronti južno od Castellona španjolski republikanci pružaju ogorčen otpor. Nacionalisti su poduzeli ofenzivu u sektoru Trempa.

*

Grof Ciano i Perth imali su ponovni razgovor u svrhu što brže primjenje talijansko-britanskog sporazuma i želje engleske vlade da španjolski i čehoslovački problem budu što prije skinuti s dnevnog reda.

*

Udeležba Italije na beograjskom in zagrebačkom velesejmu. Narodni fašistični zavod za zunajno trgovino objavlja, da je prevzel organizaciju italijanske udeležbe na letnjoj međunarodnoj velesejmih u Beogradu, Zagrebu, Dunaju i Solunu. Da bi olajšal talijanskim tvrdkam udeležbu na taj sejmih je zavod sklenil, da bo sam poravnao veću del stroškov.

PRIRODNI PRIRASTEK PREBIVALSTVA

V POSAMEZNIH OBČINAH JULIJSKE KRAJINE, BENEŠKE SLOVENIJE IN ZADRŠKE POKRAJINE LETA 1937.

Goriška pokrajina

občina	živo-rojenih	umrlih	pri-rastek	Puljska pokrajina	živo-rojenih	umrlih	pri-rastek
Ajdovčina	169	96	73	1937	6.517	4.235	1.282
Anhovo	60	41	19	1936	6.167	4.029	2.138
Bovec	61	47	14	1935	6.860	3.848	2.812

Reška pokrajina

občina	živo-rojenih	umrlih	pri-rastek
Ilirska Bistrica	113	54	59
Jablanica	88	37	51
Jelšane	94	56	38
Klana	45	22	23
Knežak	77	41	36
Lovran	69	52	17
Materija	105	53	52
Matulje	168	103	65
Mošćenice	46	49	3
Opatija	111	99	22
Podgrad	192	130	62
Prem	32	21	11
Reka	996	756	240

V Videmski pokrajini

Kanalska dolina:

Naborjet	29	22	7
Ponteba	76	34	42
Trbiž	101	67	34

Beneška Slovenija:

Ahten	70	34	36
Brdo	48	29	19
Dreka	29	22	7
Fojda	85	46	39
Grmek	39	24	15
Neme	46	42	4
Podbenesec	70	46	24
Praprotno	35	31	4
Ravenca	70	40	30
Rtin	86	45	41
Sovodnje	41	35	6
Srednje	30	24	6
Sv. Peter ob Nadiži	40	51	11
Št. Lenart	38	31	7
Tepana	54	32	22
Torjan	78	40	38

Puljska pokrajina

občina	živo-rojenih	umrlih	pri-rastek	V. Videmski pokr. 1937	1937

<tbl_r cells="6" ix="4" maxcspan="1" maxrspan="1" usedcols

JAVNA GOVORNICA

NAKON OMLADINSKE PRETKONFERENCIJE

Primamo od jednog omladincu:

Pretkonferencija pretstavnika nekih Omladinskih sekcija naših emigrantskih društava, koja je održana ove godine za Duhove, pretstavlja, nesumnjivo, vrlo važnu etapu u radu našeg omladinskog emigrantskog pokreta, pretstavlja dogadjaj koji će imati značajan utjecaj na razvitak prilika ne samo u omladinskom, nego i u čitavom našem pokretu. Tim više što su se pretstavnici naše omladine iz pojedinih krajeva na tom sastanku

po prvi put susreli da medjusobno izmijene svoje misli, postave svoje predloge i zajednički izrade plan za daljnji rad.

Ovime je otvoren put kolektivnom radu — jedinstvenoj akciji svih naših omladinskih organizacija. Veliki značaj tog sastanka leži i u tome što je na njemu istarska emigrantska omladina pokazala

da je u težnjama jedinstvena,

da na sve kulturne, ekonomске, političke i socijalne prilike gleda na zajednički — omladini svojstven način.

Na pretkonferenciji se je raspravljalo u glavnom o internim pitanjima naših omladinskih organizacija i o uspostavi jedinstvenog fronta istarske emigrantske omladine ovđe. Govorilo se je i o potrebi pokretanja omladinskog lista, ali se je za sada ostalo kod toga da naša omladina govori preko svoje rubrike u našem listu »Istra«. Pretkonferencija je izmedju ostaloga konstatala da je

istarska emigrantska omladina konačno upoznala svoje dužnosti, uvidjela da je neophodno potrebno da aktivno učestvuje u radu našeg emigrantskog pokreta, da u naš pokret unese nove misli i čvrstu volju za rad, smisao za red i disciplinu.

U većini naših emigrantskih društava osnovane su Omladinske sekcije u kojima cijelokupna naša omladina — i radnička i intelektualna — radi svom ljubavi i požrtvovanjem, pokazuje svoje sposobnosti i svoju snagu. To je činjenica o kojoj treba od sada voditi računa.

... Mi omladinci-emigranti moramo aktivno sudjelovati u radu našeg emigrantskog pokreta, moramo donijeti u pokret svežinu, volju za rad i borbu do kraja, jer znamo da je pokret bez omladine — pokret bez budućnosti. U vezi s time mi omladinci-emigranti okupljeni na pretkonferenciji Omladinskih sekcija, apeliramo

na svu emigrantsku omladinu, koja još nije stupila u naše redove da to bezuslovno čim prie učini. Moramo otstraniti sve što nas dijeli, ujediniti se, jer ćemo jedino tako postići svoj cilj, koji mora biti svima nama zajednički... Tako glasi jedan dio rezolucije, koju je pretkonferencija jednoglasno prihvatile.

Nadalje, pretkonferencija je zaključila da se 14 : 15 augusta o. g. održi u Zagrebu

konferencija

svih naših omladinskih organizacija. Predsjednik ove konferencije je Omladinska sekcija društva »Istra« u Zagrebu. Stoga je potrebno da sve Omladinske sekcije stupe u vezu sa onom iz Zagreba, drugim riječima, neka zagrebačka Omladinska sekcija bude do konferencije neka vrst centra našeg omladinskog pokreta (prema zaključcima same pretkonferencije).

Prema tome dijele nas još samo neputna dva mjeseca od tog našeg značajnog sastanka, koji treba da bude manifestacija našeg jedinstva i naše snage, vrelo na kojem ćemo prikupiti snagu za izvršenje naših daljnjih zadataka.

Ali za taj sastanak se naša omladina mora još bolje spremiti; mora ojačati, učvrstiti i upotpuniti svoje redove: mora, dakle, još mnogo raditi, neumorno raditi.

Treba smjesta uvući u organizaciju svu našu još neorganiziranu omladinu. »Sva emigrantska omladina u svoju organizaciju!« — To neka od sada bude naše geslo koga ne smijemo u niјednom momentu zaboraviti. U društvinama gdje još ne postoje Omladinske sekcije treba povesti najživljiju akciju da se iste formiraju. Što širi krug naše omladine mora saradjivati u našoj rubrici u listu, jer treba da se čuje muževnije riječi istarske emigrantske omladine. To su evo, osnovni preduvjeti za svaki daljnji uspiješan rad.

Iz ovoga svega se vidi da je u našem pokretu započelo novo razdoblje u kojem će i omladina imati riječ, — razdoblje sмиšljenog, plan-skog i požrtvovnog rada — razdoblje progresa.

I baš radi toga je potrebno da, u ovaj čas, sva naša omladina, bez razlike prikupi sve svoje snage i sa još većim elanom nastavi započeto djelo. Svi pozitivni elementi treba da se ujedine i zajednički istupe!

I. Č.

Iz istarskog akademskog kluba

Akciji Istarskog akad. kluba za primjenu njegovih siromašnih članova odazvala su se slijedeća gospoda i društva: Dr. Ivo Mogočić, Beograd, mješevno pripomoć po Din 50.—, Milačić Nikola, direktor Dječjeg internata, 100 Din, dr. Ante Frlić 50 Din, dr. Martin Klunić, sudija Okružnog suda, Osijek, 50 Din, društvo »Istra« Osijek 200 Din.

Plemenitim darovateljima upućujemo ovim putem našu najtopliju zahvalnost. Odbor

»Istarska koračnica« na radiju u Buenos Airesu

U Buenos Airesu je na radiju održan 15. maja Jugoslavenski radio sat. Iz govora na argentinskom jeziku predsjednika jugoslovenskog radio sata Jovana Ostojića-Toškovića otpjevana je, kako javlja »Slovenski lista« iz Buenos Airesa, »Istarska koračnica« od Brajše Rašana. Iza toga je govorio jugoslavski slavnik u Argentini dr. Isidor Cankar, a potom je izведен ostali program.

božici Vesni naročitim običajima, pa su se mnogi od tih običaja sačuvali kod Istrana do dana današnjeg.

Ivanja dolazi u najlepšoj godišnjoj dobi kada sve buji, cvate i raste, kada je u prirodi život u najvećem naponu svoga rada, a usto nepomičan je svetac, koji se savi svake godine 24. juna. Koliko je taj blagdan uplivao na Istrane vidi se po tome, što je ime Ivan postalo narodnim ištarškim imenom i što je to ime prešlo u mnoge ištarške narodne pjesme.

Računajući i ispitivajući ivanjske narodne običaje vidimo, da su oni kod Istrana u glavnom jednaki i isti kao i kod drugih Slavena. Ima naravno tu i tamo posećuće specijalnoga, ali za sada ne ćemo se na to osvrtati i o tom pisati.

Razumije se samo po sebi, da su narodni običaji svakome najbolje poznati u onome kraju gdje se je rodio, pa će zato ia u kratko opisati narodne običaje mogu rođnog kraja Ćićarije.

Na vijetu Ivana, mlađi imaju punu ruke posla sakupljući drva za krije, koji se pali u sumraku i to u blizini sela na što zgodnijem mjestu tako, da se vatrica može i na daleko vidjeti. Okolo krije se mlađi, djevojke, dječaci, a i stariji svijet veselje se plamenu, koji se diže prema božici Vesni, da ju potisneti na potrebu što veće sunčane topline, kako bi

USPJEH F. DELAKA U ZAGREBU

NAŠI MRTVI JAROMIRA JURCA UMRLA

U ponedjeljak je Ferdo Delak režirao u zagrebačkom kazalištu dramu Bože Lovrića »Žene«. Komad je sva kritika proglašila slabim, ali sva kritika jednodušno priznaje uspjeh Ferda Delaka kao režisera čije su se sposobnosti ispoljile i u takoj slabom komadu.

Tako »Hrvatski Dnevnik« veli:

— Djelo je režirao kao gost Ferdo Delak. Ako se nekoga zove na gostovanje, onda mu se mora pružiti prilika da nešto i pokaže. Što je mogao Ferdo Delak pokazati s režijom »Žene«? Zar je imalo smisla nekoga pozivati u goste, da režira — »Žene«? Zar to u ovome slučaju gotovo ne znači gosta a priori onemogućiti?! Zar ta jednostavna činjenica nije bila jasna ravnatelju drame? Konačno: zašto je gostovao Delak? Ako je gostovao za engagement i zato, da u slijedećoj sezoni ne moramo gledati dvadeset loših Mesarićevih režija, onda se je Delaka trebalo postaviti pred obziljniju umjetničku zadaću od ove u Lovrićevim »Ženama«. Ako ga se pozvalo samo zato, što ni jedan naš redatelj možda nije htio ponijeti na svojim plećima neuspjeh Lovrićeve večeri — onda žalimo našeg gosta, koji je čak i u Lovrićevoj drami uspio pokazati, da ima redateljskog talenta.

Ferdo Delak, izbio je ipak i iz ovog nemogućeg materijala sve, što se dalo izbiti. Pokazao je velik smisao za estetiku scene i profinjeni osjećaj za unutarnju režiju. Ponavljamo: šta je nepravedno, da Ferdo Delak nije dobio kao gost drugu režiju.

Glumci su — kao i redatelj — nastojali spasiti, što se dade spasiti.

»Obzor« veli:

— O izvedbi može se govoriti s priznanjem, počevši od gosta-redatelja Ferde Delaka i scenografa Marijana Trepšea, pa do posljednjega glumca na kazališnoj cedulji. Redatelj je toj parnatoj drami ulio maksimum života i tempa, te je spasio bar vanjsko priličje te nesretnu premijere.

»Novosti« piše:

— »Žene« je režirao kao gost mladi i talentirani Ferdo Delak. On je zaista s mnogo ljubavi lutao po toj pomrčini potenciranog realizma, da pronađe ljudi i ljudsku misao. Učinio je sve što je mogao. Učinio je mnogo.

Prodaja kuća u pograničnoj zoni

Nedavno je stupila na snagu uredba o ograničenju otudjivanja nekretnina u pograničnom području i stvoreni su posebni sudovi, koji imaju da budu vrhovna instanca u dvojbenim slučajevima. Kako su prvostepene vlasti u nekoliko slučajeva tumačile, da se ovo ograničenje odnosi i na otudjivanje kuća te nisu dozvoljavale prenosa to je prizivno sudiste u Novom Sadu uzelo u pretres slučajevi i u većini slučajeva dozvolilo prenos prodanih kuća. U obrazloženju svoje odluke navodi prizivno sudiste, da svrha spomenute uredbe o otudjivanju nije u tome da stvara poteškoće nego da samo bđije i sprječava špekulacione kupnje, rasparčavanje posjeda, stvaranje veleposjeda i prelaženje posjeda u tudijske ruke. Uredba da se u glavnom odnosi na zemljište, a na kuće tek u iznimnim slučajevima, u kojima je evidentan koji od gornjih slučajeva na kojima se uredba odnosi. Ulaganje kapitala u svrhu osiguranja kupovanjem kuća ne potпадa pod udar uredbe.

Riječani odlikovani u Španiji

Riječka »Vedetta d'Italia« donosi članak o Riječanima koji su kao dobrovoljci generala Franca odlikovani u Španiji.

Svi odlikovani, kaže »Vedetta«, pripadnici su 61 Legione Carnaro (Kvarnerske legije).

GOSTILNA »LJUBLJANA« V ŠIBENIKU

(Na obali)

Dobra slovenska kuhinja, prvorvorna vina. Celi pension Din 35—40 dnevno.

Priporoča se emigrantska družina.

ZULJAN.

vole sastajati na dogovore, zabave i plesove u blizini sela na t. zv. križerama (raskršćima), pa na tim mjestima vijećaju kako da nekome naškodi u selu. Tko se smatra junakom, taj može doći u to doba noći na križeru i promatrati njihova sijela i zabave. Ali kako? Nije to tako laka stvar, jer svojom neopreznošću može i glavom platiti ako se ne drži propisa. Tko nije junaka srca, neka ni ne pokušavaći na raskršće...

Citatelje će sigurno zanimati kakvi su to propisi prema vjerovanju naroda na križerama i kako se čovjek po njima mora vladati. Najbolje ih je u mojem selu poznavao stari Martin, koji je mnogo znanja o vukodlacima naslijedio od svojih djeđova. Mlađi bi već par dana prije vijeća Ivana dolazili k Martinu, te ga molili, da ih sobom povede na križeru nedaleko sela. Darivali bi ga duhanom i drugim sitnicama, samo da ih uzme sobom na raskršće. Ali Martin bi znao omjeriti kojeg mlađića pogledom i reći mu: »Dragi moi, ja se s tecom ne ufam (ne usudjujem se) ići na križeru, ti si strašljivac. Što bi rekli twoj roditelji da te štrige razderu?« Mlađi bi obično Martina uvjerio, da nije kukavica i konačno bi ga Martin poveo.

On bi sastavio više grupe od po trojice mlađića i poslao ih na seoska raskršća sa potrebnim uputama. (Svršit će se).

PROF. JAKOV MIKAC :

IVANJA

Blagdan sv. Ivana naš narod po čitavoj Istri praznuje s nekim naročitim slavljem. Slobodno se može reći, da je taj blagdan u nekim krajevima Istre toliko velik što je Uskrs i Božić. Kad se bolje ispita našne običaje, naročito one, koji se odnose na blagdane vidi se, da je sv. Ivan usko vezan sa mnogim narodnim običajima. Skoro da je po veličini i raznolikosti našnih običaja veći od Uskrsa, koji je više crkveni i pominjan blagdan, a nije se toliko utisnuo u narodni dušu Istrana kao blagdan sv. Ivana, koji poređ toga dolazi sva ke godine na isti dan u mjesecu, a to je od naročite važnosti, jer se u nekojim krajevima Istre mjeseci nazivaju imenima onih svetaca, koji su u dotičnom mjesecu neponomični.

Da Istrani toliko slave sv. Ivana ima sigurno više razloga, a jedan od njih bit će najvažniji, što su i Istrani kao Slaveni u svojoj pradomovini slavili proljetni svetak osobito posvećen božici Vesni. Božica Vesna imala je moć, da sunčanom topolinom pozeleni livade i šume, te svojom moću učini da polja urode što obilatije. Usljed toga stari su Slaveni svoje želje iskazivali

u prošlosti objavljeno Din 43.177.60

Podžavenski Din 10.—

Ukupno Din 43.187.60

Oglašeno se računa po cijelu godinu.

Oglašeno se računa po cijelu godinu.